

HÖGSTA DOMSTOLENS

BESLUT

Mål nr

meddelat i Stockholm den 11 juni 2009

Ö 1545-08

KLAGANDE

LL

Ombud: Advokat PMD

MOTPART

Skatteverket

171 94 Solna

SAKEN

Rättegångshinder

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Svea hovrätts beslut den 13 mars 2008 i mål Ö 1235-08

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen avslår överklagandet.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

LL har yrkat att Högsta domstolen bifaller invändningen om rättegångshinder och avvisar alternativt ogillar konkursansökan.

Skatteverket har bestritt ändring.

SKÄL

Målet i Högsta domstolen gäller frågan om svensk domstol är behörig att pröva statens ansökan om att LL skall försättas i konkurs. Avgörande för den internationella behörigheten är enligt den gemenskapsrättsliga insolvensförordningen på vilken plats gäldenärens huvudsakliga intressen finns. Behöriga att inleda ett insolvensförfarande är således domstolarna i den medlemsstat inom vars territorium den platsen är belägen. För bolag och andra juridiska personer anges att sätet skall anses vara platsen där de huvudsakliga intressena finns, om inte annat visas. Någon motsvarande presumptionsregel finns inte för det fallet att konkursansökningen avser en fysisk person. (Artikel 3.1 rådets förordning [EG] nr 1346/2000 av den 29 maj 2000 om insolvensförfaranden)

Enligt EG-domstolens rättstillämpning skall artikel 3.1 tolkas så att domstolen i den medlemsstat, där den aktuella platsen finns när en gäldenär begär att ett insolvensförfarande skall inledas, behåller sin behörighet även om gäldenären efter sin begäran men innan det fattas beslut om att inleda förfarandet förlägger platsen för sina huvudsakliga intressen till en annan

medlemsstat (dom av den 17 januari 2006 i mål C-1/04, Staubitz-Schreiber, REG 2006, s. I-701). Det måste antas att samma princip gäller när en borgenär är sökande.

Svensk domstol är således behörig att pröva statens konkursansökan, om LLs huvudsakliga intressen fanns i Sverige, när ansökan gjordes i oktober 2005. Skatteverket påstår att så var fallet och åberopar bl.a. det förhållandet att LL var folkbokförd i Stockholm sedan år 1988 och alltjämt vid tiden för ansökan. LL å sin sida hävdar däremot att platsen för hans huvudsakliga intressen sedan början av år 2005 finns i Spanien, bland annat genom anställning och bosättning där, och att svensk domstol därför inte är behörig att inleda ett konkursförfarande mot honom.

Rätten är skyldig att pröva sin behörighet enligt insolvensförordningen. Det ankommer därvid på sökanden att styrka de omständigheter som ligger till grund för svensk domstols behörighet.

Begreppet ”platsen där de huvudsakliga intressena finns” är specifikt för förordningen. Det har således en självständig innebörd och skall tolkas enhetligt och oberoende av nationell lagstiftning (EG-domstolens dom av den 2 maj 2006 i mål C-341/04, Eurofood, REG 2006, s. I-3813). Räckvidden av begreppet belyses av förordningens ingress (skäl 13), där det anges att det bör vara fråga om den plats där gäldenären vanligtvis förvaltar sina intressen och som därför är fastställbar för tredje man. Enligt en förklarande rapport knyts den internationella behörigheten till en plats som är känd av gäldenärens presumtiva borgenärer. I princip skall centrum för de huvudsakliga intressena, när det gäller yrkesverksamma, vara den plats där

de bedriver sin yrkesverksamhet och för övriga fysiska personer den plats där de har sitt fasta hemvist (FR 75). Med yrkesverksamhet torde förstås näringsverksamhet och med hemvist bosättningsorten.

En person skall som huvudregel folkbokföras där han eller hon är att anse som bosatt. En person skall avregistreras från folkbokföringen som utflyttad om han eller hon får anses ha sitt egentliga hemvist utom landet. (Se bl.a. 1, 6–13 och 20 §§ folkbokföringslagen, 1991:481)

När rätten vid en tillämpning av insolvensförordningen skall fastställa om platsen för en fysisk persons huvudsakliga intressen är belägen i Sverige framstår det som följdriktigt att utgå från folkbokföringen. En grundtanke bakom förordningen är ju att den internationella behörigheten skall utgå från objektiva kriterier och att relevanta omständigheter skall kunna konstateras av presumtiva borgenärer. En anknytning till folkbokföringen får anses ligga väl i linje med den tanken (prop. 2005/06:37 s. 48). Det förhållandet att någon presumtionsregel för fysiska personer inte finns i insolvensförordningen låter sig förklaras av att ett registrerat anknytningsfaktum svarande mot folkbokföringen lär saknas i vissa medlemsstater.

Även andra omständigheter än folkbokföringen måste dock kunna beaktas vid bedömningen. I synnerhet gäller detta om en fysisk person driver näringsverksamhet, då det kan finnas skäl att ta hänsyn till var verksamheten finns.

Mot den angivna bakgrunden bör för en fysisk person som inte är näringsidkare platsen för hans eller hennes huvudsakliga intressen anses vara folkbokföringsorten, om annat inte visas.

I detta fall har LL gjort gällande att han flyttat sina huvudsakliga intressen från Sverige redan före konkursansökningen, men att han av förbiseende anmälde flyttningen först senare. Han har som skriftlig bevisning åberopat ett hyreskontrakt den 10 januari 2005 avseende en lägenhet i Spanien och en elräkning för samma lägenhet, ett köpebevis med avräkning den 30 september 2004 om försäljning av hans lägenhet i Stockholm, räkningar under tiden september 2005–mars 2006 från en tandläkare i Spanien samt en skrivelse från ett bolag i Spanien om LLs arbete åt bolaget, huvudsakligen under tiden juni 2005–november 2007.

Även om utredningen ger ett visst stöd för LLs invändningar, kan det inte anses visat att han vid tidpunkten för konkursansökan hade sina huvudsakliga intressen i Spanien. Överklagandet skall därför avslås.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Leif Thorsson, Torgny Håstad, Anna Skarhed, Gudmund Toijer och Stefan Lindskog (referent)
Föredragande revisionssekreterare: Tyri Öhman